

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Matthaei Tympii Aureum Specvlvm Principvm,
Consiliariorvm Ivdicvm, Consvlvm, Senatorvm, Et Aliorvm
Magistratvum Cvm Ecclesiasticorum tum Politicorum
omnium**

Tympe, Matthäus

Coloniae Agrippinae, 1617

94 Vestium luxum cohibere vt retineatur fidelissima vetustas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52641)

oportebat, monerent, in omnibus semper veritatis habendam esse ratiossem, sapphirum, quæ veritatis nomine nuncupatur, collo eius appendebant, vt istius gemmæ recordatione, veritatis niquam limites transiliret. *Idem lib. 14. cap. 34.* vitanam potius in animo inficam & infixam veritatem habuisset. Apud eosdem *Aegyptios* periuri capitali pœna puniebantur, (teste *Diodoro* *siculi lib. 1. cap. 6.*) quodd & pietatem in Deum violarent, & fidem inter homines tollerent, maximum vinculum societatis humanæ. Apud *Indos* de periurio conuictas, manuum pedumque digitis, & extremis membris decurtabatur. *Alex. lib. 6. cap. 10.*

8. *Ferdinandus II.* Arragoniæ Rex nihil vnquam tam detestabatur, quàm periurium, quàm fallaciam: crebris enim sermonibus iactabat: malle mori, quàm foedari. *Aeneas Sylu.* Sic & *Alphonso* Arragoniæ Rex, cum *Rogerus Pallantiæ* comes ei diceret, in animo sibi esse, Ioannem Castellæ Regem ipsius hostem confodere, foreque id sibi (si modò annuat) per facile, præclare respondit: Non per scelus, sed virtute gloriam quærendam esse. Se enim non solum pro Castellæ atque Hispaniæ dominatu; se ne pro totius quidem Orbis imperio adipiscendo tam crudele detestabatur, quæ facinus permissurum.

SIGNVM XCIV.
VESTIVM LVXVM EDICTO COhibere, & refecare, vt in ijs retineatur mos fidelissima vetustatis.

I. *Dionysius Syracusanus* Iunior, cum singulos malefactores grauissimis afficeret supplicibus.

cijs, his tamen præsertim ignoscebat, qui pretiosarum vestium & ornamentorum fures essent, quò facilius Syracusani à luxu abstinerent: ad eò exosam habuit in omni cultu luxuriam. *Guido Birtur. Vide Liu. de lege Oppta, & Aelian. lib. 14. var. hist. de Lacedam. & Athen. lib. 12. cap. 6. de Syracus.*

2. *Tiberius Casar* vsum sericarum vestium interdixit: *Dion.*

3. *Alexander Seuerus Imp.* ne coniugem quidem pretiosioribus uti gemmis, quàm cæteræ Romanæ ciues solebant, permisit: (ne alias suo exemplo ad luxum incitaret:) & si quæ dono datæ erant, eas vel vendi iussit, vel templis donauit. Affirmabat enim minimè se velle, ut à coniuge sua pompæ atque profusionum exempla proficerentur. *Fulgos lib. 4. cap. 1. Bruson. lib. 3. cap. 13.* Cùm *Seuerum Imp.* quidam viliores amictu contentum admirarentur, respondit: Imperatoria Maiestas virtute constat, non corporis cultu. *Spart.*

4. *Ioannes Ducas Imp. Orientis,* videns Romanas diuitias in peregrinas ac sumptuosas vestes, sericas, Assyrias, Babylonicas, atque Italicas, vario ac solerti artificio confectas, effundi, decreto sanxit, ne quis subditorum ijs vteretur, nisi ipse, quisquis esset, cum omni familia, in ordinem cogi, ac notari ignominia vellet: sed ijs contenti essent, quas Romanæ prouinciæ ac manus præberent. *Gregoras lib. 2. Bonsid. lib. 3. hist. Byz. ant.*

5. *Ludovicus Pius Imp.* vsum auri serici quæ præcipuè militibus ademit. Si quem in exercitu sericatum aut inauratum cõspicatus fuit: Eho mortalium stultissimè, non satis est tibi, inquit, ut so-

lus pereas, nisi & res tuas hostibus tradas, atque eos locupletes, quò diuicius faciliusque nobis resistant? Exteros habitus Edicto prohibuit. Dicere solebat, portentum abominabileque inferorum ludibrium, Aris addictum, deuotumque sacris, qui Paupertatem Christi amplecti, Crucem eius portare deberet, ad gloriam luxumque; prophanorum aspirare. *suent. lib. 4. Annal. Boior. vide synodum Anno 820. Aquisgranum habitum.*

6. *Octavianus Augustus* Edicto prohibuit, ne quicquam nisi Senator, quiq; in Magistratu esset, purpuram gestaret, quam iam vulgo gestari videbat. Ipsemet simplici, (ab vxore, sorore, filia, & nepotibus confecto) amictu utebatur, sui que se secus facerent, grauiter ferebat, & licentiores in filia sua Iulia reprehendit. *Macrob. 2. Saturn. cap. 5. Sueton. cap. 37.* ait eum dixisse: Vestitum infligere ac mollem superbiæ vexillum esse, nidumque lexiurij *Iulia Augusti Caesaris* filia, immoderato vestitu & licentiore habitu superbiens, dum patris adit frugalitati inseruientem, eum maximè offendit. At cum postero die honestiore vestitu induta patrem salutasset, *Augustus* dixisse fertur: Quantum in filia Augusti probabilior hic est cultus, quam festernus? cui respondit: Rectè quidem, sed hodie me patris, heri verò viri mei oculis ornari. *Macrob. ibid.*

7. Cum *Dionysius Sicilia Tyrannus* filiabus Achudami vestes splendidas, multiq; pretij dono misisset, recusauit accipere, dicens: Vereor, ne hoc amictu puellæ mihi turpes, vel deformiores videantur. Intellexit vir prudens, virgines nulli cultu melius ornari, quàm simplici sericis, gemis, & auro dehonefari magis, quàm ornari; propterea

rea quod vestium luxus arguit animum parū sobrium, & intuentium animos ad libidinem sollicitat citius, quàm ad honestam opinionem. Decet autem vt virgo tota & vndique virgo sit, nec vlla ex parte det corruptæ mentis significationem. *Plut.* qui & *Lysandro* hoc dictum tribuit. Vide locum de *Humilitate*.

8. *Ioannes Comnenus Imp.* luxum vestium ac mensarum tanquam corruptelam ac vitæ pestem à Palatio pepulit. *Nicetas Choniata*.

9. *Zaleucus Locrensis*: Mulierem, inquit, liberam vna duntaxat pedissequa comitari debere, nisi cū temulenta fuisset: nec urbem noctu egredi, nisi cū moechos adire pararet: neq; aureis circumponi ornamentis, neq; contextis indumentis arteque laboratis venustari, nisi cū scortari, atq; amatorem sibi moliri studeret: neq; viros aureis annulis splendescere, nisi cū lenocinari, aut adulteriæ committere niterentur. Atque ita facilis poenæ genere (vituperio probri) perniciem delictarum omnem, atque intemperantiæ labem coercuit. *Diod. lib. 12. De Syracusanorum lege in luxum vestium Calius lib. 7. cap. 10. Antiq. lect.*

10. *Geradas Spartiata* dicebat nullum apud *Lacedæm.* esse adulterum, subtractis Veneris irri-
tamentis splendidis vestimentis. *Aelian. lib. 14. var. hist. cap. 7.* apud *Lacedæmonios*, ait, in luxum vestimentorum non solum leges latæ erant, sed *Ephoris* etiam mandatum, vt quotidie inspectiones obirent vestimentorum, & si quid in illis fortè à decenti iustoque ornatu alienum inueniretur, delinquerè iuxta legis rigorem punirent. *Clem. Alex. l. 2. Pad. c. 10.* eos laudat, quòd

solis meretricibus permitterent floridas vestes,
& aurum mundum gestare.

11. *M. Cato Censor* voluit, vt sumptuosè vestiti
maius tributum penderent, vt cum viderent fru-
gales minus tributi ferre, luxum deponerent.
Plut. in Catone.

12. *Aurelianus Imp.* Holoferica veste nunquam
vltus est, nec alium vti permittit se Principe.

13. *Alphonsus Aragonum Rex* cum vestitu cultu-
que corporis non multum discreparet à popula-
ribus suis, admonitus à quodā, vt Regio ornata
incederet, respondit: Malo moribus & authori-
tate meos excellere, quàm diademate & purpura.
*Panorm. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi, A Eneas Syl-
de eius dictis.*

14. *Henricus II. Imp.* cognomento *Claudus*,
si quando hominem adspiceret vestitu superbi-
entem: Te, inquit, *vermes, vestimenta verò tua in-
nea comedent.*

15. *Rudolphus Habsburgensis Comes* tam omnia
vestibus ornatus erat negligens, vt laceras, et-
iam non abijceret, sed refartas in publico gestat
non erubesceret.

16. *Theodosius, Arcadius, Honorius, & alij Impera-
tores*, tam mulieribus, quàm viris cuiuscumque
gnitatis vsu vestium sericarum purpurarum in-
terdixerunt, sancita in venditores poena mortis
& publicationis bonorum. *lib. 1. C. qua res veni-
Innouatio vestium, est non obscurum omen vel
mutandæ, vel affligendæ Reip.*

17. *Vespasianus* ipsam etiam vnguentorum fra-
grantiam insigniter taxauit. Ne quàm, ait *Suet.*

18. occasionem corrigendi disciplinam præte-
mitteret, adolescentulum fragrantem vnguentis
cas

cum sibi pro impetrata Præfectura gratias ageret, nutu aspernatus, vocæ, etiam grauiſſima increpuit: *Malleꝝ alium oboleuiſſes*, litterasque reuocauit. Ipſemet habitu neglecto, & vix à gregario milite differente utebatur. *Suet. De poeniſ.* Luxus veſtium vide Theatrum hiſt.

18. *Philippus* cognomento *Pulcher Gallia Rex* varias ſanciuir leges veſtiarias, & inter eas, Ne quis veſtes ſericas geſtaret, ſed tantum veſte lanea uteretur, cuius vlna non excederet valorem 25. ſolidorum. *Rebuff. ad Conſt. reg.*

19. Anno 1601. *Henricus IV.* circa annum 1549. *Henricus II.* & Anno 1560. *Carolus IX.* Ediſtum promulgauere, vt qui mercatores pannos ſericos, fidem emptoris ſecuti, venderent, legis actione carerent. De *Henrico II.* narrant hiſtoriæ, tibialibus biſſinis nunquam vſum fuiſſe. Vide Cod. *Henrici III. & IV.*

20. *Carolus V. Imp.* tum in Germania, tum in Belgio vſum ſericæ veſtis certis ſolum perſonis, habita cenſus & honorum ratione, permiſit. Conſtit. *Imp. cap. 11. & ſeqq.* Ipſemet non temere aliter viſus eſt, quam in amiculo laneo & plebeio. *Guilhel. Zenocarus.*

21. *Caroli huius auus Ferdinandus Hiſp. Rex* vſus longarum ac ſericarum veſtium, nec non promiſſorum capillorum ſtudioſis omnibus interdixit. *Roma* olim lex veſtiaria fuit lata *Dion lib. 49. Sueton in Iul. Caſar. Seneca 7. de Benef. Plin. 5. cap. 17.*

22. In aula *Constantinopolitana Andronici Iunioris* talis fuit veſtitus, vt non Græcorum amplius; ſed Latinorum, Syrorum, & aliorum eſſe videretur. Vnde prudentiores ſunt ominati, mu-

tationem magnam, aut interitum Imperij instituit. Neque eos opinio sefellit. *Gregoras lib. 2.*

23. Antequam *Alexander Magnus* in Persas expeditionem instituit, *Darium* ferunt Persicam cinacis vaginam mutari iussisse eam in formam qua Græci eo tempore utebantur. Vnde Chaldei vaticinati sunt, ad illos Persarum Imperium transferendum, quorum Rex esset vaginam imitatus. *Curtius lib. 3.*

24. *Arnoldus Dux Geldria* nunquam sericam vestem induit, vsus lanea Londina. Tandem accipiens sericam villosam à Philippo Duce Burgundionum, eam quasi ludibrio habuit, & semel tantum toto anno induit. *Cyprianus de habitu* Virginitatis ait: Manus Deo inferunt mulieres, quando quod Deus formauit, ipsæ reformare contendunt. Deus videre non poteris, quando oculi, vel facies, aut crines tibi non sunt, quos Deus fecit, sed Diabolus infecit. *Clemens Alexand.* inquit *Pæd. 3.* Ebrius sum esse & vinosum, etsi sunt magna vitia, non tamen tanta, quantum est nimium sui ornatus studiū. Mensa plena, & frequētes calices satis ad implendam ingluuiem: at qui auri, purpura, gemmarum nimio studio tenentur, his nec quod super terram, nec quod sub terra est aurum scrutabitur. *Iulianus*, apud *Ammian lib. 25.* ait: Turpissimum se sapienti, cum animum habeat, capere iacet ex corpore.

25. *C. Caligula* utebatur eodem tegmine & vestitu, quo cæteri, idque ad concilianda vulgi studia. *Tacitus Annal. Germanicus Imp.* incedebat sine mitre, & pari cum Græcis amictu. *Idem lib. 2.* *Nero Imp.* consimili cultu cum alijs fuit, adeo ut toga, qua priuatus vsus erat, in Imperio ad-

nunquam vteretur. Holoferica etiam veste viris omnibus interdixit. *Vopiscor.*

In publicis tamen coetibus priuatam Principes & Magistratus possunt excedere elegantiam: iuxta illud *Isocr. ad Nicocl.* In vestitu, & corporis ornatu splendidus esto, vt qui viderint, ob adspetum regno te dignum iudicent. Hinc cum *Ludouicus XI. Gallorum Rex* ab Hispanis (qui cum Rege Castiliæ Lutetiam venerant) rideretur, quod vili panno coloris impluuiati indutus esset, idq; resciret, nullo postea Principi, imò ne Legatis quidem copiam sui fecit, nisi cultu decoro, & habili ad Regiam Maiestatem. Suasit etiam *Pulcheria* fratri *Theodosio Imp.* ne vnquam in publicum congressum prodiret, nisi magnificus esset, & splendidus. *Niceph. lib. 14. cap. 2.*

Fœmineus sexus pauonis caudā amat, & excessum in plumis & ornamentis (si non sit habena) quærit, vt de fictis ipsius crinibus in capite, de monstrosis linteolis in collo, de vanis tabulis in pectore, de sericis caligis ac lyripipijs in pede, de crinibus more Sycambri in nodos contortis, de fertis & tortibus in collo, de fulgentibus auro & gemmatis cadauerū integumentis, de alijs prodigijs pigmētis nihil dicam. Viros certè deceat habitus modestus & grauis. Quid enim, quæso, aliud sumus, quam bella vermium sterquilinæ? Moriendum nobis est, & in sepulchro omnis forma fœtor & putredo contagiosa erit. Fallax est omnis species corporis, & tanquam umbra fugax; virtutis solū forma in sempiternum viuet. Hinc summi Principes, vili ac tenui admodum amicti vestitu, res magnas gesserunt. *Hemicus Hæstia Landgrauis,*
nigra

nigra plerumque lanea veste contentus, in pilis gestare solebat argentum siphuculum, qui duobus (quarum receptaculum fuerat) pennis gallinaceis exornatus videbatur, Heroi maximum ornamentum. Eius vxor nunquam purpurata, ne quisquiliata incescit; sed simplicibus vestimentis laneis nigris vsa est. Sic & *Philippus Comes in Katzenelenbogen* in arce sua Hadamaria contentus simplici, sed mundo rerum apparatu, fagnis patinis, ligneis cochlearibus, tornacilibus puculis, & quernis Candelabris vsus est. Hinc frugalis hic Comes omnia granaria frumentis, pauptuaria penoribus, apothecas vinis, arcas argento atque auro plenissimas habebat. Vnde quidam cum illo pactus, se nummum aureum daturum, pecuniam, & aureum thesaurum sibi videlicet liceret. Comes non solum videndi, sed etiam quantum vnico raptu posset, auferendi potestatem obtulit: auidus praeda manu thesauro iniecit, sed spe frustratus abiit, nullo cum fructu, nec cum digitorum & vnguium detrimento.

SIGNVM XCV.

CAETERIS DORMIENTIBVS VIGILARE, & vigilantiam suorum excitare.

*Vigilantem
offe.*

1. **H**omerus *Iliad*; K facit Agamemnonem Dagem, caeteris dormientibus, solum vigilantem.
2. **R**ex *Persarum* puerum habebat cubiculi qui mane regium thalamum ingressus, his rebus illum expergefaciebat: Surge Rex, ac negotia